Έναρξη και παρακολούθηση της μεθοτρεξάτης

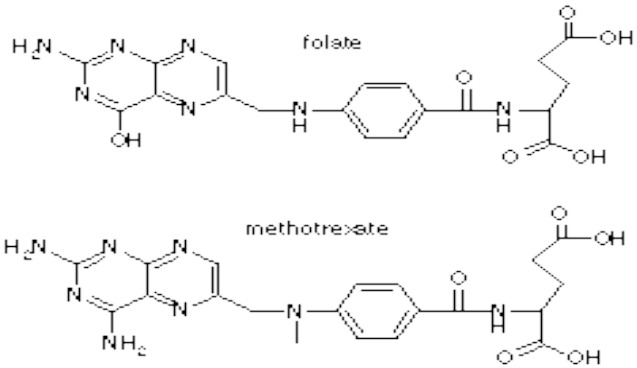

Δέσποινα Παπαδοπούλου
Ρευματολόγος, Αθήνα

Πανελλήνιο Διεταιρικό Επιστημονικό Συμπόσιο
Καρδιολογίας - Ρευματολογίας 2013

«Καρδιαγγειακή και άλλες συννοσηρότητες σε ασθενείς με μυοσκελετικές παθήσεις και ανοσοτροποποιητικές θεραπείες»

Μετέωρα
17 – 20 Οκτωβρίου 2013
Ξενοδοχείο «Divani Meteora», Καλαμπάκα

Αντενδείξεις και προφυλάξεις

Αντενδείξεις
Κύηση (FDA category X), γαλουχία
Αλκοολισμός, χρόνια πάθηση ήπατος
Αιματολογική δυσκρασία
Σύνδρομο ανοσοανεπάρκειας
Σοβαρή ενεργή λοίμωξη
Νεφρική ανεπάρκεια: GFR <15 ml/min/1.73 m^2
Χορήγηση με προσοχή
GFR 15-60 ml/min/1.73 m^2
Ασκιτική, πλευριτική συλλογή
Πεπτικό έλκος, ελκώδης κολίτιδα
Ηλικιωμένοι

ΠΧΠ Methotrexate, available at: http://www.eof.gr/assets/circularsactive/METHOTREXATE_SODIUM.pdf

Προκαταρκτικός έλεγχος

Ηπατική τοξικότητα
AST, ALT, αλβουμίνη
Βιοψία ήπατος: αλκοολισμός, επίμονη αύξηση AST/ALT, χρόνια HBV- HCV λοίμωξη
Αιματολογική τοξικότητα
Γενική αίματος
Νεφρική λειτουργία- Κάθαρση MTX
Κρεατινίνη
Ορολογικές εξετάσεις
HBV, HCV
HIV
Πνευμονική τοξικότητα
Ακτινογραφία θώρακος
TLCO, HRCT: Παθολογική Α/α, συμπτώματα/ ιστορικό από το αναπνευστικό
Εμβόλια
Ζώντες εξασθενημένοι μικροοργανισμοί : > 2 εβδομάδες πριν την έναρξη
Πνευμονιόκοκκος

Ann Rheum Dis 2009;68(7):1086-93, Joint Bone Spine 2006;73(4):388-95, Rheumatology 2008;47(6):1-16, Arthritis Rheum 1994;37(3):316-28

ΜΕΘΟΤΡΕΞΑΤΗ

Με ποια δόση αρχίζουμε και πώς την αυξάνουμε στην πορεία

Δόση έναρξης

Η μεγαλύτερη δόση έναρξης σχετίστηκε με καλύτερη αποτελεσματικότητα

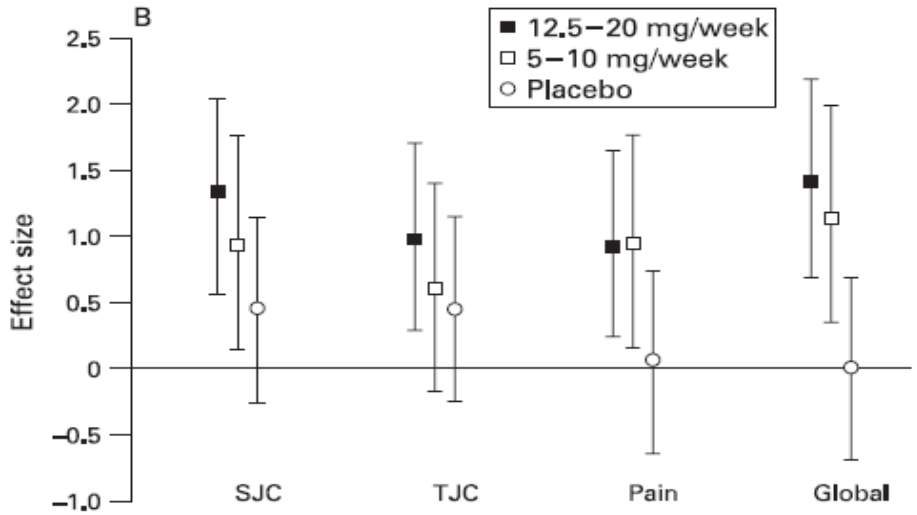

Δόση έναρξης 5-10 vs 12.5-20 mg
Effect size

Ann Rheum Dis 2009;68:1094–1099

αλλά και περισσότερες ανεπιθύμητες ενέργειες

Δόση έναρξης 15 vs 25 mg

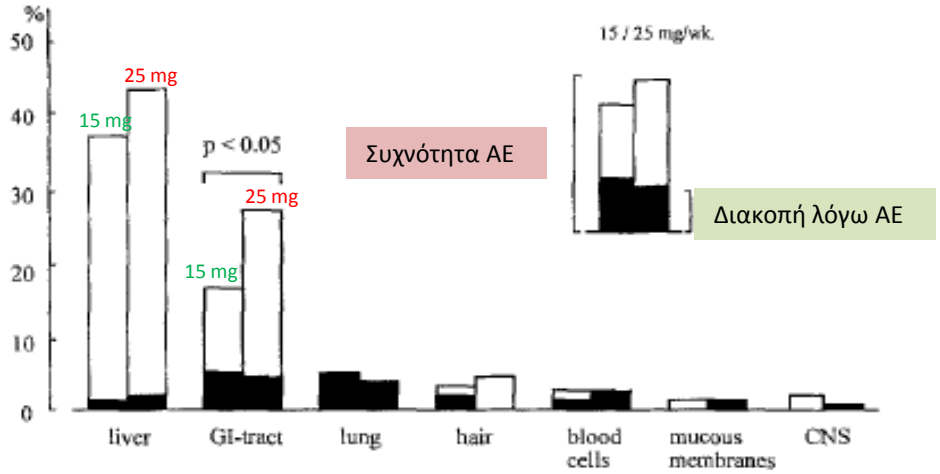

Rheumatol Int 1994 14:33-38

Δόση έναρξης: Συστάσεις

Διεθνής επιτροπή 3^{E} (2009): 10-15mg/εβδομάδα

Ελληνική Ρευματολογική Εταιρεία (2013): ≥15mg/εβδομάδα

<10mg
ηλικιωμένοι, αφυδάτωση, ασκιτική/ πλευριτική συλλογή, ιστορικό φαρμακευτικής ηπατίτιδας
2.5–7.5mg
GFR 15-60 ml/min/1.73 m^2
>20mg
παχυσαρκία

Ann Rheum Dis 2009;68(7):1086-93, Joint Bone Spine. 2006;73(4):388-95, Rheumatology 2008;47:350–354, Ελληνική Ρευματολογία 2013;24(2):76-83

Αύξηση δόσης

Η γρήγορη αύξηση της δόσης σχετίστηκε με καλύτερη αποτελεσματικότητα

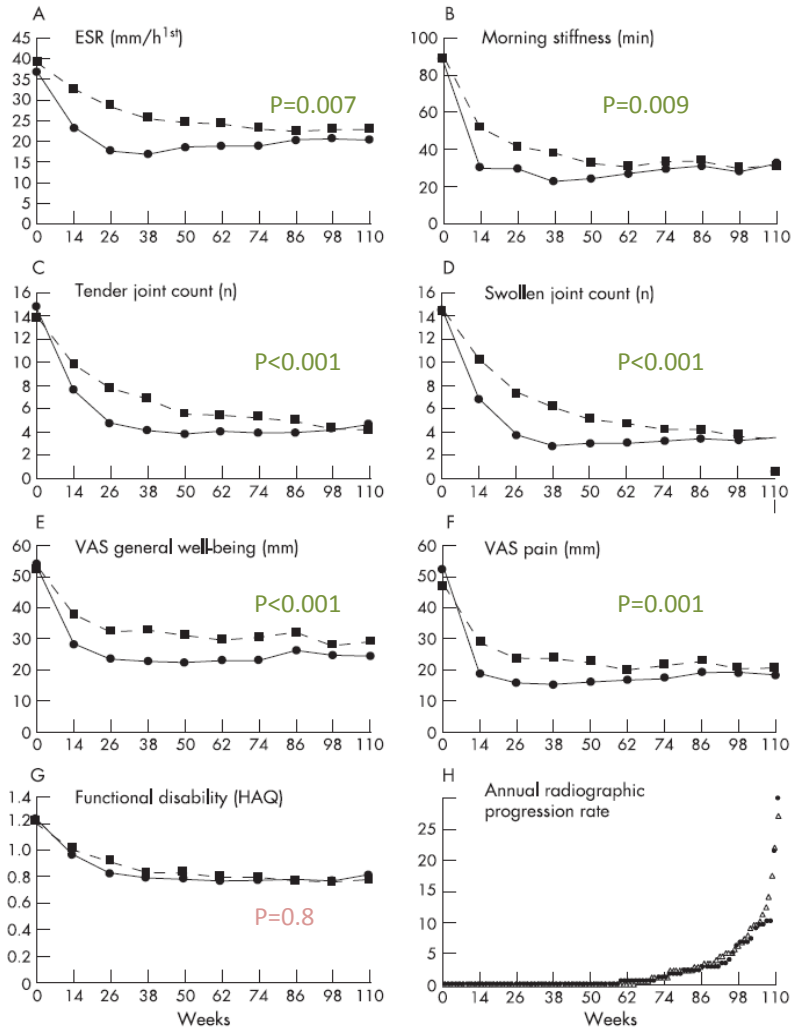

299 ασθενείς με ΡΑ
Δόση έναρξης 7.5 mg
Αύξηση της δόσης γρήγορη (5mg/μήνα) vs αργή (5mg/3μήνες)

	Γρήγορη αύξηση (N=151)	Αργή αύξηση (N=149)	p
Ασθενείς με ύφεση (%) 12 μήνες	35	14	<0.001
Ασθενείς με ύφεση (%) 24 μήνες	50	37	0.029
Χρόνος έως την ύφεση	10,4	14,3	<0.001
Διάρκεια ύφεσης	11,6	9,1	0.025

αλλά και περισσότερες διακοπές της MTX λόγω ανεπιθύμητων ενεργειών

Ανεπιθύμητες ενέργειες (%)	Γρήγορη αύξηση (N=151)	Αργή αύξηση (N=149)
ΓΕ	24,6	25,2
Βλεννογόνοι/δέρμα	14,8	18,2
Νευρολογικές	18,8	18,8
Νεφρικές	2,4	2,8
Ηπατικές	23,2	18,6
Αιματολογικες	7,1	4,2
Πνευμονικές	2	5,3
Άλλες	5,2	4,8
Διακοπή λόγω ΑΕ	11	6

Ann Rheum Dis 2007;66:1443–1449

Αύξηση δόσης: Συστάσεις

2.5-5mg/2-6 εβδομάδες

Μέγιστη δόση 25-30mg/εβδομάδα (Διεθνής επιτροπή 3^{E})
Δόση στόχος 20-25mg/εβδομάδα (Θεραπευτικό πρωτόκολλο ΕΟΦ)
Σταδίου 3-4 ΧΝΝ 12.5-15mg/εβδομάδα

Ann Rheum Dis 2009;68(7):1086-93, Joint Bone Spine. 2006;73(4):388-95, Rheumatology 2008;47:350–354

Οδός χορήγησης

Σύσταση: Ρο στην έναρξη της αγωγής

Πλεονεκτήματα	
Μικρό κόστος **Απλή οδός χορήγησης**	
Μειονεκτήματα	
Γαστρεντερικές διαταραχές	
Βιοδιαθεσιμότητα **Μικρότερη από την sc/im** Σχετική βιοδιαθεσιμότητα (po vs im) **Διακυμάνσεις** Απόλυτη βιοδιαθεσιμότητα po **Δοσοεξαρτώμενη** Σχετική βιοδιαθεσιμότητα (po vs im), δόση MTX>20mg	 0.85 (95%CI, 0.77-0.93) 70% (25-100%) 0.64 (95%CI, 0.21-0.94)

Θεραπευτικό πρωτόκολλο ΕΟΦ: Παρεντερική χορήγηση MTX σε υψηλές δόσεις

Ann Rheum Dis 2009;68(7):1086-93, Joint Bone Spine 2006 ;73(4):388-95

Εφάπαξ ή διαιρεμένη δόση;

Σε δόσεις > 15 mg, η διαίρεση των δόσεων μπορεί να αυξήσει τη βιοδιαθεσιμότητα της MTX και να ελαττώσει τις ΓΕ διαταραχές

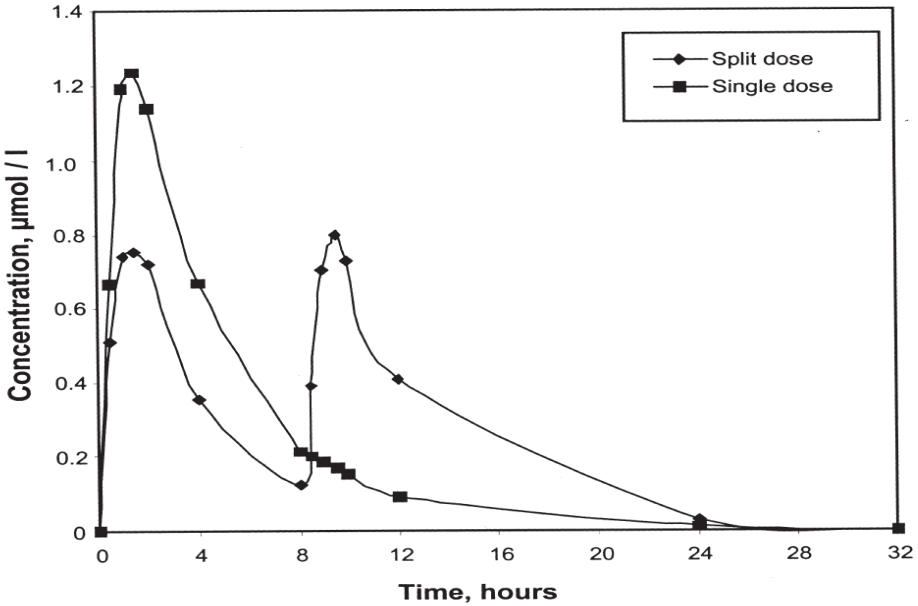

Figure 2. Plasma concentration-time curve of MTX administered in single dose and split dose. Values are means (n = 10).

Δοσολογικό σχήμα	Βιοδιαθεσιμότητα (sd)	
Εφάπαξ	0.76 (0.12)	
1η δόση	0.89 (0.13)	
2η δόση	0.90 (0.10)	
Διαρεμένη vs εφάπαξ		1,28 (p=0.008)

Ασθενείς με PA, δόση MTX 25-35 mg/ εβδομάδα
Εφάπαξ δόση vs 2 δόσεις (/8ώρες)

Διαίρεση δόσεων /8-12 ώρες, μέγιστο συνολικό διάστημα 24 ώρες

J Rheumatol 2006;33(3):481-5, Clin Exp Rheumatol 2004;22(5 Suppl 35):83-94

Νηστεία ή μετά από γεύμα;

Η τροφή δεν επηρεάζει σημαντικά τη βιοδιαθεσιμότητα της MTX

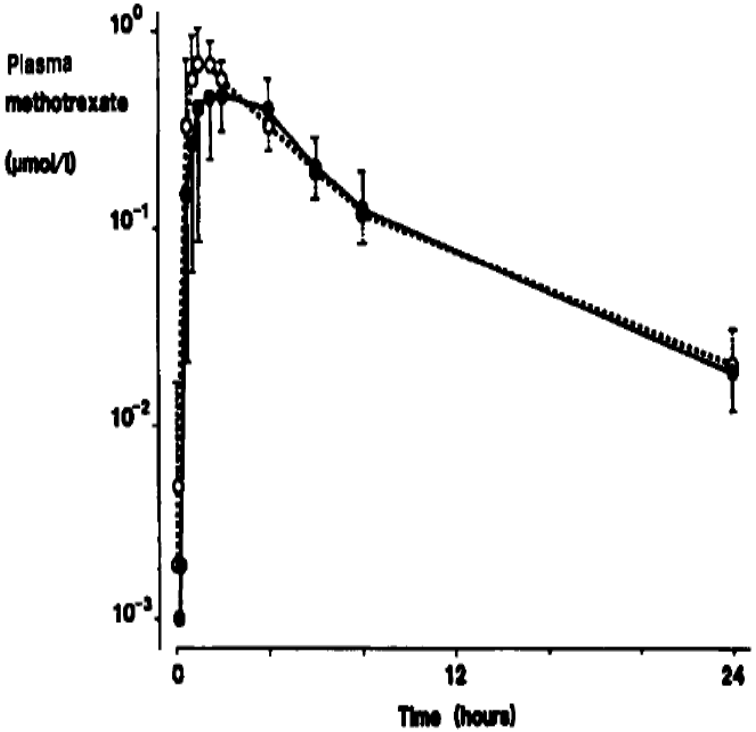

patients who had fasted (○)
patients who had eaten (●)

	Νηστεία Mean (sd)	Γεύμα Mean (sd)	p
AUC	237(92)	219(62)	ns
Βιοδιαθεσιμότητα	0.67(0.17)	0.63(0.14)	ns
Ρυθμός απορρόφησης	2.8(1.5)	2.1(1.5)	ns
Tmax (h)	1.3(0.5)	2(1)	ns
Cmax (µmol/lt)	0.71(0.34)	0.49(0.22)	<0.02

Arthritis and Rheumatism 1992;35(*6*):*611-614*

Πότε αλλάζουμε την οδό χορήγησης σε παρεντερική;

Σύσταση: Αλλαγή της po χορήγησης σε sc ή im λόγω μειωμένης αποτελεσματικότητας

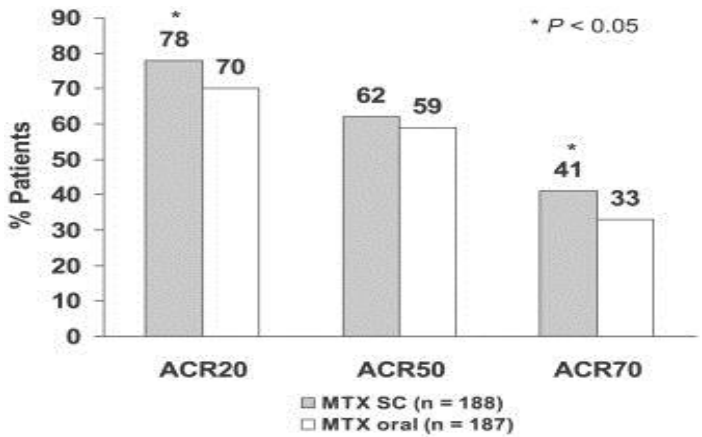

Καλύτερη αποτελεσματικότητα sc vs po χορήγησης

Τυχαιοποιημένη, διπλά τυφλή μελέτη
384 ασθενείς με PA, MTX-naïve
15 mg MTX po (N=190) sc (N=194)

Arthritis & Rheumatism 2007;58(1):73-81

Αναδρομική μελέτη
32 ασθενείς με ενεργή PA παρά τη χορήγηση po MTX
Αλλαγή σε παρεντερική χορήγηση

Initial DAS	No. of patients	Final DAS <5.1 (*n*)	Final DAS <3.2 (*n*)	DAS improved by >1.2 (*n*)	*P*-value
All	32	28	12	23	<0.005
>5.1	16	14	5	15	<0.005
3.2–5.1	16	14	7	8	0.278

Σημαντική βελτίωση της αποτελεσματικότητας
Σημαντικά ποσοστά επίτευξης ύφεσης
31% των ασθενών που κατά την έναρξη ήταν υποψήφιοι για βιολογικό παράγοντα, πέτυχαν ύφεση

Rheumatology 2008;47:222–232

Πότε αλλάζουμε την οδό χορήγησης σε παρεντερική

Σύσταση: Αλλαγή της po χορήγησης σε sc ή im λόγω ΓΕ διαταραχών

Μελέτη	Περιγραφή	Αποτελέσματα ασφάλειας
Moitra et al. (2005)	Αναδρομική μελέτη 102 ασθενείς υπό MTX (διάφορες νόσοι) Αλλαγή po σε sc (91) ή im (11)	**Με την παρεντερική χορήγηση** **Βελτίωση ναυτίας** 72.4% των ασθενών που άλλαξαν οδό χορήγησης λόγω ναυτίας **Βελτίωση στοματίτιδας** 75% των ασθενών που άλλαξαν οδό χορήγησης λόγω στοματίτιδας
Wegrzyn et al. (2003)	Ανοιχτή, μη ελεγχόμενη μελέτη 143 ασθενείς με PA υπό MTX Αλλαγή im σε po	**Με την po χορήγηση** 48% **αύξηση ναυτίας** ($p<0.001$)
Rutkowska-Sak et al. (2009)	Αναδρομική μελέτη 70 ασθενείς με PA υπό MTX Αλλαγή po σε sc	**Σημαντικά μικρότερη ένταση ΓΕ διαταραχών στην sc** χορήγηση($p<0.05$)
Ravelli et al. (1998)	Ανοιχτή, μη τυχαιοποιημένη μελέτη 257 ασθενείς με NIA 10 mg/m^2 MTX, 127 po, 130 im	**Μη σημαντική διαφορά στη συχνότητα** των AE μεταξύ po και sc
Braun et al. (2007)	Τυχαιοποιημένη, διπλά τυφλή μελέτη 384 ασθενείς με PA 15 mg po vs sc MTX	**Μη σημαντική διαφορά στη συχνότητα των AE** Διακοπή λόγω AE: sc vs po OR 2.3 (0,98-5,5) (trend- NS)

Η sc και im χορήγηση σχετίζονται με ελάττωση της έντασης των ΓΕ διαταραχών

J Rheumatol 2010 Jul;37(7):1422-30, Ann Rheum Dis 2009;68(7):1086-93

ΜΕΘΟΤΡΕΞΑΤΗ

Θα δώσουμε πάντα φυλλικό

Πόσο και πότε

Συγχορήγηση φυλλικου
Επίδραση στην τοξικότητα της MTX

		Μείωση AE (*στατιστικά σημαντική)		95%CI	p
Cochrane Database Syst Rev 2000; (2):CD000951.	Μετα-ανάλυση 7 DB-RCT 307 ασθενείς με PA υπό MTX <20mg/εβδ και placebo (N=160), φυλλικό (N=67) ή φυλλινικό (N=80)(οποιαδήποτε δόση)	**ΓΕ και βλεννογόνοι** Φυλλικό * Φυλλινικό **Μεγάλες vs μικρές δόσεις** **Φυλλικό vs φυλλινικό**	 OR 0,21 OR 0,57	 0,10 to 0,44 0,28 to 1,15	 NS **NS** **NS**
Cochrane Database Syst Rev 2013; 31;5:CD000951	Μετα-ανάλυση 6 DB-RCT, 624 ασθενείς με PA υπό MTX <25mg/εβδ και placebo , φυλλικό ή φυλλινικό (<7mg/εβδομάδα)	**ΓΕ*** **Ήπαρ*** Βλεννογόνοι **Φυλλικό vs φυλλινικό**	RR 0.74 RR 0.23 RR 0.72	0.59 to 0.92 0.15 to 0.34 0.49 to 1.06	0.008 <0.00001 NS **NS**
Br J Dermatol 2009 ;160(3):622-8	Συστηματική ανασκόπηση 6 DB-RCT 648 ασθενείς με φλεγμονώδη νόσο υπό MTX >7,5mg και placebo (N=257), φυλλικό (N=198) ή φυλλινικό (N=193)	ΓΕ Βλεννογόνοι **Ήπαρ*** Αίμα	ARR -0.086 ARR -0.072 ARR -0.358 ARR 0.004	-0.188 to 0.016 -0.181 to 0.037 -0.467 to -0.248 -0.018 to 0.026	NS NS NS

Σημαντική μείωση AE από το ήπαρ, το ΓΕ και τους βλεννογόνους
Δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές μικρών- μεγάλων δόσεων φυλλικού
Δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές φυλλικού- φυλλινικού

Μελέτη HOPE2 και Μελέτη NORVIT
Η συγχορήγηση φυλλικού μπορεί να ελαττώσει τα επίπεδα της ομοκυστείνης
δε σχετίζεται όμως με ελάττωση του καρδιαγγειακού κινδύνου σε ασθενείς με PA

N Eng J Med 2006; 354: 1567 – 1577, N Eng J Med 2006; 354 (15): 1578 - 1588

Συγχορήγηση φυλλικου
Επίδραση στην αποτελεσματικότητα της MTX

Reference (first author and year)	
Rheumatoid arthritis	
van Ede (2001)[12]	Methotrexate dosage lower in placebo group: 14·5/18·0/16·4 mg weekly (P < 0·001) for placebo/folic acid/folinic acid groups
Griffith (2000)[13]	Less disease activity in placebo group (NS): Ritchie index 6·79/10·03 (P = 0·04); patient's global assessment 39·75/54·37 (P = 0·02); doctor's global assessment 28·67/41·88 (P = 0·01)
Morgan (1994)[18]	Improvement of the swelling index in 68/78/78% of patients (placebo/low dose/high dose); methotrexate dosage lower in placebo group: 8·5/9·4/9·6 mg weekly (P = 0·27)
Weinblatt (1993)[14]	Same efficacy
Shiroky (1993)[15]	Same efficacy in disease activity; HAQ disability −0·70/−0·45 for placebo/folinic acid groups (P = 0·05); methotrexate dosage lower in placebo group: 12·0/13·6 mg weekly (P = 0·22)
Morgan (1990)[16]	Same efficacy
Hanrahan (1988)[19]	Same efficacy
Psoriasis	
Pinarbasi (2007)[17]	Same efficacy on PASI
Salim (2006)[11]	Better PASI (12 weeks), VAS score and DLQI in the placebo group (P < 0·05)

Δεν επηρεάζεται σημαντικά η αποτελεσματικότητα της MTX

Br J Dermatol 2009;160(3):622-8

Συγχορήγηση φυλλικού- Συστάσεις

>5 mg/εβδομάδα >24 ώρες μετά τη μεθοτρεξάτη

British Society for Rheumatology,
Société Française de Rhumatologie
Deutsche Gesellschaft für Rheumatologie
Sociedade Portogueza de Reumatologia
Sociedade Brasileira de Reumatologia
Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων/ Ελληνική Ρευματολογική Εταιρεία
Multi-national Recommendations 3E

1mg/μέρα ή
7 mg/εβδομάδα >24 ώρες μετά τη μεθοτρεξάτη

American College of Rheumatology

1 mg/μέρα ή
10 mg/εβδομάδα φυλλικό >24 ώρες μετά τη MTX
ή
≤5 mg/εβδομάδα φυλλινικό >24 ώρες μετά τη MTX

Società Italiana Reumatologia

ΜΕΘΟΤΡΕΞΑΤΗ

Πότε θα πρέπει να επανεκτιμήσουμε την ασθενή

Παρακολούθηση

Γενική αίματος, AST, ALT, Κρεατινίνη

Γαλλία Κάθε 4 εβδομάδες τους πρώτους 3 μήνες και μετά κάθε 4-12 εβδομάδες
Πορτογαλία Κάθε 4 εβδομάδες τους πρώτους 3 μήνες και μετά κάθε 12-16 εβδομάδες
Μ.Βρετανία Κάθε 2 εβδομάδες έως ότου η δόση παραμείνει σταθερή για 6 εβδομάδες Μετά, κάθε 4 εβδομάδες έως ότου η δόση παραμείνει σταθερή για 12 μήνες Μετά, ανά διαστήματα > 4 εβδομάδων
Γερμανία Κάθε εβδομάδα τον 1^{ο} μήνα Κάθε 2 εβδομάδες το 2^{ο} και 3^{ο} μήνα Κάθε 4 εβδομάδες μετά τον 3^{ο} μήνα
Ιταλία Κάθε 2 εβδομάδες τον 1^{ο} μήνα Κάθε4-12 εβδομάδες μετά
ΗΠΑ Κάθε 4 εβδομάδες τους πρώτους 12 μήνες και μετά κάθε 4-8 εβδομάδες
Αυστραλία Κάθε 2 εβδομάδες τους πρώτους 3 μήνες Κάθε 4 εβδομάδες τους μήνες 3-6 Κάθε 6 εβδομάδες τους μήνες 6-12 Κάθε 6-12 εβδομάδες > 12 μήνες
Διεθνείς Συστάσεις (International 3E Initiative) Κάθε 4-6 εβδομάδες έως τη σταθεροποίηση της δόσης και μετά κάθε 4-12 εβδομάδες

Joint Bone Spine 2006;73(4):388-95, Acta Reumatol Port 2009;34:78-95 *Rheumatology 2008;47(6): 1-16* Deutsche Gesellschaft für Rheumatologie 2012: http://dgrh.de/therapieueberwachen.html , Reumatismo. 2010 Jan-Mar;62(1):34-45.
Aust Prescr 2003;26:36-40, Australian Rheumatology Association 2013: http://www.rheumatology.org.au/, Ann Rheum Dis 2009;68(7):1086-93

ΜΕΘΟΤΡΕΞΑΤΗ

Τι φοβόμαστε

Πώς θα το αντιμετωπίσουμε

Ανεπιθύμητες ενέργειες

	Διαταραχή	Σύσταση
Γαστρεντερικό	**Ναυτία, δυσπεψία, έμετος**	Λήψη με τροφή (όχι γάλα) Πριν τη νυχτερινή κατάκλιση Διαιρεμένες δόσεις Φυλλικό Βρώμη Αντιόξινα-αντιεμετικά-Η2 αναστολείς Παρεντερική χορήγηση
	Διάρροια Επίμονη διάρροια	Φυλλικό, παρεντερική χορήγηση Διακοπή αγωγής
Ηπατικές	**Αύξηση ηπατικών ενζύμων** **Ήπια** (<2 UNI) **Μέτρια** (>2 και <3) **Μεγάλη** (>3UNI)	**Φυλλικό** **Αποφυγή αλκοόλ** Επανέλεγχος >2-4 εβδομάδες **Μείωση της δόσης** Επανέλεγχος >2-4 εβδομάδες **Διακοπή της MTX** Επανέλεγχος >2-4 εβδομάδες Πιθανή επαναχορήγηση σε < δόση
	Χρόνια ηπατική βλάβη Λιπώδης διήθηση Ίνωση Κίρρωση (<1/1000) **Επίμονη αύξηση AST/ALT ή υποαλβουμιναιμία** (5/9 ή 6/12 μετρήσεις σε 1 χρόνο ή μετά τη διακοπή) **Επίμονη αύξηση PIIINP** (>4.2 μg/L σε 3 μετρήσεις εντός 12 μηνών) ή >8.0 μg/L σε 2 διαδοχικές μετρήσεις **(Ψωρίαση)** **Αθροιστική δόση MTX >3,5-4 g (Ψωρίαση)**	Φυλλικό Αποφυγή αλκοόλ **Βιοψία** **Βιοψία** **Βιοψία**

Australian Rheumatology Association 2013: http://www.rheumatology.org.au/ Arthritis Rheum 1994;37(5):777-8,
Pharmacotherapy 2002;22(9):1157-62, Clin Exp Rheumatol 2004;22(5 Suppl 35):83-94.
J Am Acad Dermatol 2009;60:824-37, Ann Rheum Dis. 2009;68:1086–9, Arthritis Rheum.1994 Mar;37(3):316-28, Br J Dermatol 2005;152:444-450,Rheumatology 2008;47(6): 1-16,
Bras J Rheumatol 2009;49(4):346-61

Ανεπιθύμητες ενέργειες

	Διαταραχή	Σύσταση
Αιματολογικές	**Λευκοπενία, ουδετεροπενία** 3000<WBC<3500 ή PMN<2000 WBC<3000 ή PMN<1000	**Αποφυγή TMP -SMZ** **Μείωση δόσης** **Διακοπή MTX** Πιθανή επαναχορήγηση σε < δόση
	Θρομβοκυτταροπενία 100000<PLT<150000 PLT<100000	**Αποφυγή TMP -SMZ** **Μείωση δόσης** **Διακοπή MTX** Πιθανή επαναχορήγηση σε < δόση
	Αναιμία MCV>105 Απλαστική αναιμία	**Αποφυγή TMP -SMZ** Έλεγχος B12, φυλλικού, TFTs Μείωση της δόσης της MTX Διακοπή MTX
Νεοπλασίες	**Λέμφωμα** **n-HL**,HL ΠΜ, MDS, Οξεία Λευχαιμία	**Διακοπή MTX** **Πλήρης ύφεση** εντός 4 εβδομάδων DLBCL , εξω-αδενική εντόπιση, EBV **Μερική ύφεση-** Θεραπεία **Καμία επίδραση ή επιδείνωση**-Θεραπεία

Am Fam Physician 2000;62(7):1607-1612, Rheumatology *2008;47(6): 1-16,* Med Oncol, 2009;26(1):1-9, Clin Exp Rheumatol 2004 ;22(5 Suppl 35):83-94, The American Journal of Medicine 1995;99(3:)276–281

Ανεπιθύμητες ενέργειες

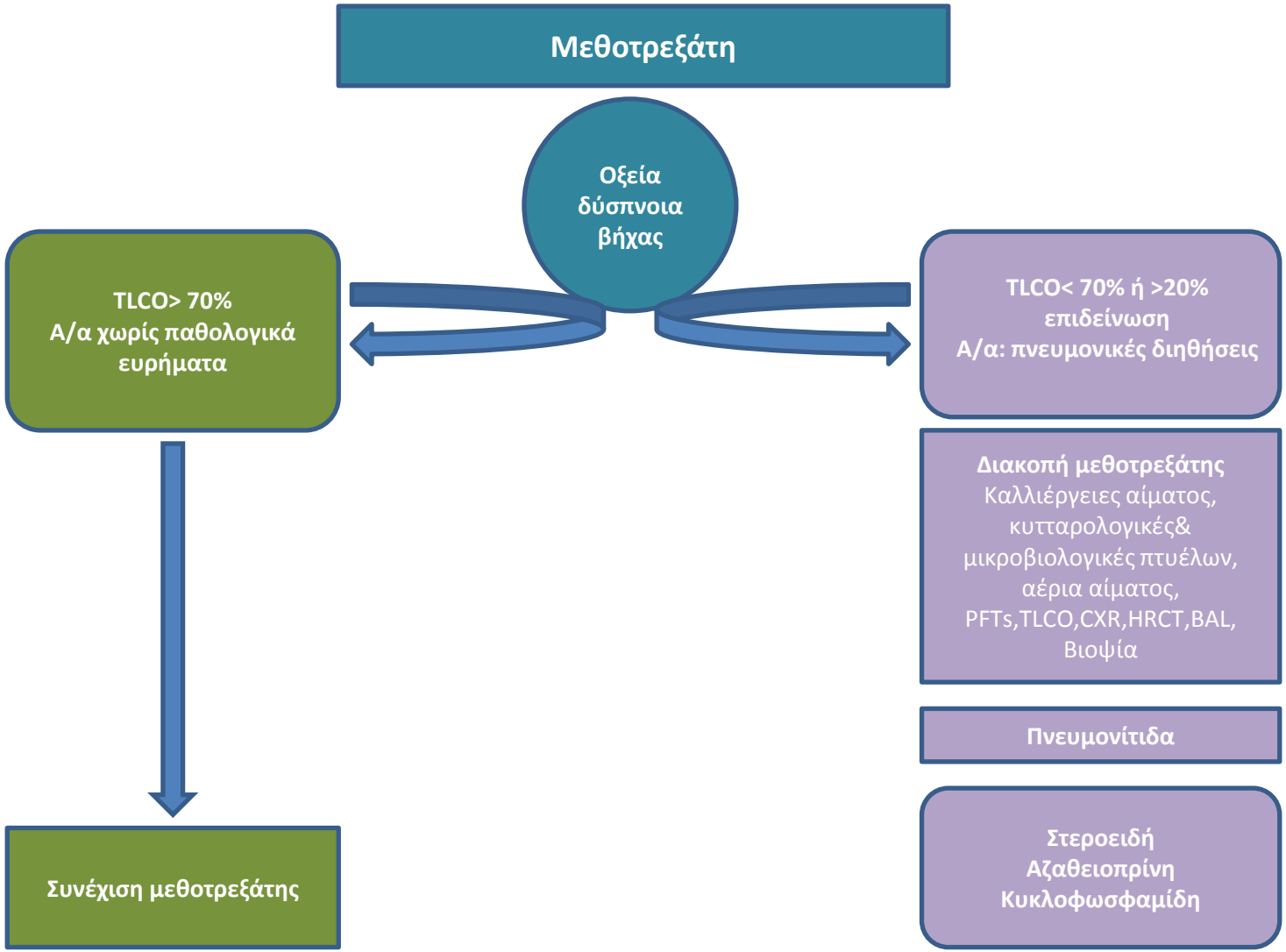

Rheumatology 2004;43:143-147, Joint Bone Spine 2006;73(4):388-95

Ανεπιθύμητες ενέργειες

	Διαταραχή	Σύσταση
Δερμα -βλεννογόνοι	**Στοματίτιδα** Επίμονη ελκώδης στοματίτιδα	**Φυλλικό** Αναλγητικό διάλυμα (π.χ. Tantum, Soluket) Διάλυμα αλλοπουρινόλης(;) **Παρεντερική χορήγηση** Διακοπή αγωγής
	Φωτοευαισθησία	Αντι-ηλιακή προστασία
	Λέπτυνση τριχών, αλωπεκία	Φυλλικό οξύ (;)
Κύηση	**FDA category X**	**Αντισύλληψη** άντρες και γυναίκες έως και 3 μήνες μετά τη διακοπή της MTX

Australian Rheumatology Association 2013: http://www.rheumatology.org.au/ Arthritis Rheum 1994;37(5):777-8, Pharmacotherapy 2002;22(9):1157-62, Clin Exp Rheumatol 2004;22(5 Suppl 35):83-94.

ΜΕΘΟΤΡΕΞΑΤΗ

Και αν η ασθενής χρειαστεί προγραμματισμένη χειρουργική επέμβαση

Περι-εγχειρητική περίοδος

Ορθοπαιδικές εκλεκτικές επεμβάσεις
Συνέχιση MTX Σύσταση βασισμένη σε RCT Δεν επηρεάζεται η επούλωση, δεν αυξάνουν οι επιπλοκές/λοιμώξεις Πιθανή διακοπή σε ηλικιωμένους, ΝΑ, λευκοπενία, ΣΔ
Άλλα χειρουργεία
Δεν υπάρχουν δεδομένα Πιθανή μείωση της δόσης ή διακοπή MTX>10mg πριν από σοβαρές, μη ορθοπαιδικές επεμβάσεις (expert's opininon)

Reumatismo 2010;62(1):34-45, Ann Rheum Dis 2009;68(7):1086-93, Joint Bone Spine 2006;73(4):388-95

ΜΕΘΟΤΡΕΞΑΤΗ

Αν η ασθενής εμφανίσει κάποια λοίμωξη

Λοιμώξεις

Πρόληψη	
Αντιγριπικός εμβολιασμός , εμβολιασμός κατά του πνευμονιοκόκκου	
Χειρισμός MTX κατά τη διάρκεια λοίμωξης	
Κοινές αναπνευστικές λοιμώξεις κοινό κρυολόγημα γρίπη influenza	**Συνέχιση MTX**
Άλλες λοιμώξεις Παραρρινοκολπίτιδα Βρογχίτιδα Λοιμώξεις δέρματος Πνευμονία	**Μη σοβαρή λοίμωξη της κοινότητας: Συνέχιση της MTX** Μελέτες παρατήρησης Δεν επηρεάζονται η βαρύτητα/ διάρκεια της λοίμωξης Δεν αυξάνουν οι επιπλοκές και τα ποσοστά εισαγωγών **Σοβαρές λοιμώξεις: Διακοπή MTX** Expert’s opinion

Clin Rheumatol 2010;29:629-635, Clin Exp Rheumatol 2009;27(5):856-6, Reumatismo 2010;62(1):34-45, Rheumatology 2009;48(8): 867-871

ΜΕΘΟΤΡΕΞΑΤΗ

Η ασθενής έλαβε κάθε ημέρα
την εβδομαδιαία δόση

Υπερδοσολογία

Προδιαθεσικοί παράγοντες: Ηλικιωμένοι, NA, TMP-SMZ, Καθημερινή χορήγηση Εκδηλώσεις: ΓΕ διαταραχές, μυελοκαταστολή, έλκη βλεννογόνων, επιδερμική νεκρόλυση
Διακοπή MTX
Folinic acid (Leucovorin) 20 mg **IV** Στη συνέχεια, 15 mg (po ή im) ανά 6 ώρες, έως ότου βελτιωθούν οι αιματολογικές εξετάσεις (συνήθως 2-8 δόσεις) ή MTX:< 0.05 micromoles/l
IV ενυδάτωση, **αλκαλοποίηση των ούρων** (sodium bicarbonate)
G-CSF, παράγωγα αίματος
Glucarpidase 50 Units/kg (έγκριση FDA 2012) Οξεία τοξικότητα από MTX (MTX>1micromoles/l) και Νεφρική Ανεπάρκεια

ΠΧΠ μεθοτρεξάτη, Am J Med 1992 Mar;92(3):337-8, Ther Clin Risk Manag. 2012;8:403-13

ΜΕΘΟΤΡΕΞΑΤΗ

Μέχρι πότε μπορεί να συνεχίζεται

Μακροχρόνια χορήγηση

Wluka et al. J Rheumatol 2000;27(8):1864-71 Μελέτη παρατήρησης 460 ασθενείς με PA υπό MTX	**Παραμονή στη MTX μετά από 12 χρόνια: 53%**
Choi et al. Lancet 2002;359:1173-7 Προοπτική μελέτη παρατήρησης Διάρκεια 6 χρόνια 1240 ασθενείς με PA υπό διάφορα DMARDs	MTX adjusted HR (95% CI) **Ελαττωμένος κίνδυνος θνητότητας**: 0.4 (0.2-0.8) **Ελαττωμένος κίνδυνος θνητότητας από καρδιαγγειακά νοσήματα:** 0.3 (0.2- 0.7)
Salliot et al. Ann Rheum Dis 2009;68(7):1100-4 Συστηματική ανασκόπηση βιβλιογραφίας 88 μελέτες Μονοθεραπεία MTX Διάρκεια >2 χρόνια	**Ελαττωμένος κίνδυνος θνητότητας:** Mortality IR PA υπό MTX :23/1000 person-years vs PA- όχι MTX : 26.7/1000 person-years **Μικρότερα ποσοστά διακοπής εξαιτίας AE** σε σχέση με άλλα DMARDs (εκτός HCQ) **Ίδιος κίνδυνος λοιμώξεων** Κίρρωση, νεοπλασίες: χωρίς τελικά συμπεράσματα
Doran et al Arthritis Rheum 2002;46:2294-300 Αναδρομική μελέτη 609 ασθενείς με PA υπό διάφορα DMARDs Follow-up: 12.7 χρόνια	Hazard ratios MTX (95%CI): **Λοιμώξεις** : **0.96 (0.64-1.45), p=0.85** **Λοιμώξεις που χρειάστηκαν νοσηλεία: 0.91 (0.57-1.45), p=0.69**
Wolfe et al. Rheumatology (Oxford) 2006; 45:1370-5 Αναδρομική μελέτη 10.614 ασθενείς με PA υπό διάφορα DMARDs Follow-up: 4.5 χρόνια	Hazard ratios(95%CI) **Λοιμώξεις υπό MTX: 1.0 (0.8-1.3), p=0.720**
Bernatsky et al. Arch Intern Med 2008;168(4):378-81 Αναδρομική μελέτη Διάρκεια 23 χρόνια 23810 ασθενείς με PA υπό διάφορα DMARDs	MTX Adjusted RR (95%CI) **Αιματολογικές νεοπλασίες: 1.12 (0.93-1.34) (NS)** **Λέμφωμα: 1.23 (0.97-1.57) (NS)**

Σύσταση: Η MTX είναι κατάλληλη για μακροχρόνια χρήση

Συνοψίζοντας

Έλεγχος για πιθανές αντενδείξεις
Προκαταρκτικός εργαστηριακός έλεγχος
Δόση έναρξης: >15 mg
Συγχορήγηση φυλλικού
Αύξηση δόσης: 2,5-5 mg/ 2-6 εβδομάδες
Παρακολούθηση με ε/ε
Δόση στόχος: 20-25 mg
Υψηλές δόσεις ή ΓΕ διαταραχές: Παρεντερική χορήγηση

Αντισύλληψη
Αποφυγή TMP-SMZ, Αλκοόλ
Εμβόλια
Ετήσιος αντιγριπικός εμβολιασμός
Πνευμονιόκοκκος
Συνέχιση σε ήπιες λοιμώξεις και ορθοπαιδικά χειρουργεία

Ευχαριστώ για την προσοχή σας
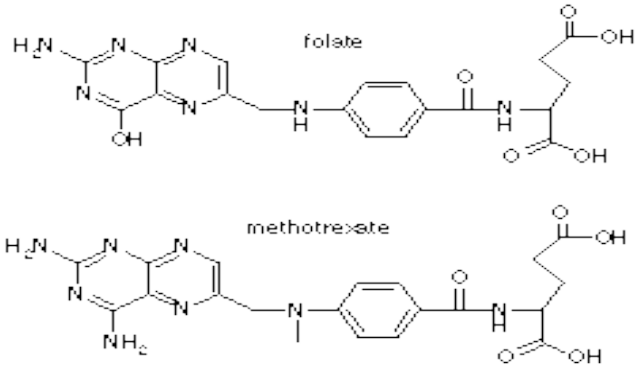
Δέσποινα Παπαδοπούλου
Ρευματολόγος, Αθήνα